

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum homo in statu innocentiaë potuerit videre Deum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

te mentem. Ipse autem Deus seipsum videt ab se; omni medio, ipse enim est lumen quo seipsum videt.

Ad II. Dicendum, quod magister non remouet, quin per aliquam similitudinem creature, quasi per medium Deus in statu innocentie uideretur; sed quod non indigebat ad hoc medio uisibilis creature.

Ad III. Dicendum, quod Adam in statu innocentie non uidebat gaudia celestis curie, ut comprehenderet, que uel quanta essent, hoc enim solum beatorum est; sed cognoscebat de eis an sint, per hoc quod aliquam communem participationem habebat.

Ad IIII. Dicendum, quod in contemplatione Deus uideatur per medium, quod est lumen sapientie, mentem eleuans ad cernenda diuina; non autem, ut ipsa diuina essentia immediate uideatur, & sic per gratiam uideatur a contemplante post statum peccati, quam uis perfectius in statu innocentie.

Ad V. Dicendum, quod homo factus erat ad uidentium Deum, non in principio; sed in ultimo sue perfectionis. Et ideo quod in principio sue conditionis Deum per essentiam non uidit, non fuit ex hoc quod obstaculo impediret; sed solum proprio defectu: quia nondum ei inerat perfectio illa, que requiritur ad uidentium Deum per essentiam.

Ad VI. Dicendum, quod Adam in statu innocentie desiderabat Deum per essentiam uidere, sed eius desiderium erat ordinatum. Ad hoc enim tendebat quod uideret Deum, quando tempus esset. Unde de hoc quod Deum ante tempus debitum non uidebat, nulla ei afflictio inerat.

Ad VII. Dicendum, quod mens nostra deus immediate formari ab ipsa ueritate prima, non quin ea cognoscat interdum mediante aliquo habitu, uel specie uel creatura; sed per modum quo exemplatum formatur ad suum exemplar immediatum, posuerunt enim quidam, ut patet per Dion. de Diu. no. 7. c. superiora in entibus esse inferiorum exemplaria, & ita animam hominis a Deo procedere mediante angelo, & ad exemplar diuinum formari mediante exemplari angelico, quod quidem ex uerbis inductis remouet. Ipsa enim humana mens immediate a Deo creatur, & immediate ab ipso, sicut exemplar formatur, & per hoc immediate in ipso, sicut in fine, beatificatur.

Ad VIII. Dicendum, quod quis Deus sit per se maxime intelligibilis, & ad se in se in statu innocentie non tamen aderat ei, ut intelligibilis forma: quia intellectus hominis nondum habebat illam perfectionem, que ad hoc requiritur.

Ad IX. Dicendum, quod superioris rationis obiectum secundum conditionem naturam, non est ipsa diuina essentia; sed rationes quodammodo a Deo in mente influentes & a creaturis acceptæ, quibus ad aeterna conspicienda proficimur.

Ad X. Dicendum, quod immediatum principium, & proximum quo ea, que sunt in potentia, fiunt intelligibilia actu, est intellectus agens: sed primum principium quo intelligibilia fiunt, est ipsa lux increata. Et ita ipsa essentia diuina comparatur ad intelligibilia, sicut substantia solis ad uisibilia corporalia. Non est autem necesse, ut ille qui uidet colorem aliquem uideat substantiam solis, sed ut uideat lumen solis, prout eo color illustratur. Similiter non est necessarium, ut ille qui cognoscit aliquid intelligibile, uideat essentiam diuinam: sed quod percipiat lumen intelligibile, quod a Deo originaliter manat, prout ipso est aliquid intelligibile actu.

Ad XI. Dicendum, quod dictum Damasceni non est intelligendum, quod Adam simpliciter beatus esset: sed beatus erat quadam beatitudine, que illi statim competebar, sicut in statu miserie aliqui dicuntur secundu quid beati ratione alicuius perfectionis in

existens, ut Matth. 5. Beati pauperes Spiritum.

Ad XII. Dicendum, quod angelus in statu nature conditus non uidit Deum per essentiam: sed hoc ei competebar solum per gratiam. Adam autem in statu innocentie per gratiam habuit illum modum uisionis, quem habet angelus per naturam, ut dictum est, & ideo dicitur sicut alter angelus.

Ad XIII. Dicendum, quod Moyses & Paulus quadam privilegiata gratia Deum per essentiam uiderunt. Et tamen quamuis simpliciter essent in statu uia, secundum quid tamen prout Deum per essentiam uidebant, non erant in statu uia. Et ideo aliqui in statu innocentie in quo adhuc uiuunt, non competebar Deum per essentiam uidere, tamen per aliquem raptum fuerit ad hoc eleuatus supra communem cognitionem, que tunc competebar, ut Deum per essentiam uideret, non elinconueniens, cum talis gratia ita pouerit contentum in statu innocentie, sicut & post statum peccati.

Ad XIII. Dicendum, quod si intelligamus ueralem eccliam Adam fuisse qualis fuit raptus Paulus, tunc dicemus quod illa uisio erat supra modum communem uisionis, qui ei tunc competebar, quia non expresse habetur, quod illo tempore Deum per essentiam uiderit, possumus dicere quod in illa ecclia eleuatus fuit, non ad ipsam Dei essentiam uidentiam, sed ad cognoscendam quadam profundiora de diuinis mysterijs, que in eodem modum humana cognitionis tunc sibi competebar.

Ad XV. Dicendum, quod paradus spiritualis prout perfectam delectationem designat, que prout fit in Dei uisione consistit: sed prout simpliciter delectationem de Deo habitam designat, in quacumque contemplatione Dei paradus spiritualis consistit.

Ad XVI. Dicendum, quod non fuisse bona & ordinata uoluntas, si desiderasset tunc habere quod non non competebar, & propter hoc ratio non sequitur.

ARTICVLVS II.

Verum homo in statu innocentie Deum per creaturas uidebat. Secundo queritur, utrum homo in statu innocentie Deum per creaturas uideret. Et mouetur quod non. cognoscere enim Deum per creaturas, est cognoscere per effectum: hanc autem esse collatiua, siue uenatiua cognitio, que cum intelligenda sit, & imperfecta, homini in statu innocentie non competebar. ergo Adam in statu innocentie non uidit Deum per creaturas.

¶ 1. Preter Remota causa effectus, si assignat hanc causam, quare homo Deum per creaturas uidet: quia a creatore auersus ad creaturas conuertitur, quod tunc in statu innocentie non uidetur, ergo tunc Deum per creaturas homo non uidet. ¶ 2. Preter. Secundum Hugo de S. Victore, homo in statu illo Deum cognoscebat per presertim contemplans: sed in contemplatione uidetur sine medio creature, ergo Deum non uidebat per creaturas. ¶ 3. Preter. Iisdem dicit, quod angelus ante omnem creaturam factus, Deum per creaturam non cognoscebat, sed homo in statu innocentie Deum sicut alter angelus secundum Damascenum uidit. ergo ipse Deum ex creaturis non cognouit.

¶ 4. Preter. Tenebra non est ratio cognoscendi, sed omnis creatura creatione comparata, est tenebra, ergo creator per creaturam cognosci non potest. ¶ 5. Preter. Aug. d. 11. sup. Gen. ad literam, forte inquit sic cum eis loquebatur, scilicet primis parentibus, & non tanta participatione diuina sapientie, quam capiunt angeli: in pro humano modulo quantum libet.

c. v. a med. illius.

libet minus: sed ipso genere visionis, & locutionis. ex quo vñ posse accipi, quod homo in statu innocē-
tia illo genere cognitionis Deū cognoscebat, quo
angeli cognoscunt: sed angeli nō cognoscunt Deū
per creaturas, vt patet per Aug. i. super Gen. ad lre
ram & per Diony 6. c. de di. no. ergo homo in sta-
tu innocentia Deum per creaturas non videbat.

¶ 7 Præter. Anima hominis similior est Deo, quam
aliqua sensibilis creatura. ergo quando anima ho-
minis in sua puritate erat, non tendebat ad Dei co-
gnitionem per visibilem creaturam.

¶ 8 Præter. Posita cognitione pfectiori superfluit mi-
nus pfecta: sed homo in statu innocentia p præsen-
tia contēplationis Deū cognoscebat, vt dicit Hug.
de sancto Vict. ergo Deū p creaturas nō cognouit.

SED CONTRA, est quod Dama. dicit 2. lib. quod
Adam in paradiso corporali cōstitutus est, ubi per
creaturas suum creatorem consideraret.

RESPON. Dicendū, qd ad euidentiā huius qua-
sitionis sciēdum est, quod fm Boet. in li. de Conso-
natura a pfectis principiū sumit, quod in operibus
diuinis considerari pot. In quolibet enim eius ope-
re ea quæ prima sunt perfectionem habent. Vnde
cum in statu innocentia cōstitueretur Adā ab ipso,
vt totius humani generis principiū, non solū a quo
natura humana propagaretur in posteros, sed etiā
quo in alios originalē iustitiam trāsfunderet, oportet
ponere hominem in statu innocentia duplicem
perfectionem habuisse. vnam quidem naturalem,
aliā autem gratia Deo concessā supra debitū
naturalium principiorū. Secundum aut naturalem
perfectionem sibi competere non poterat, ut Deū
cognosceret nisi ex creatura, quod sic patet. In nul-
lo n. genere potentia passiuā extendit se nisi ad illa,
ad q̄ extendit se potētia actiua. & ideo dicit Com. 9.
Meta. quod non est aliqua potentia passiuā in natu-
ra, cui non respondeat actiua. In natura aut huma-
na duplex potentia ad intelligēdum inuenitur. Vna
quasi passiuā, quæ est intellectus possibilis. Alia est
quasi actiua, q̄ est intellectus agens. & ideo intelle-
ctus possibilis fm naturalem viam non est in poten-
tia, nisi ad illas formas, quæ per intellectum agens
intelligibiles sunt. Hæ autem non sunt nisi formæ
sensibilium rerum, quæ a phanta. matibus abstrahū-
tur. nam substantiæ immateriales sunt intelligibiles,
per seipsas, nō quia nos eas intelligibiles faciamus,
& ideo intellectus possibilis noster non pot se extē-
dere ad aliqua intelligibilia, nisi p illas formas quas
a phantasmatibus abstrahit. & inde est qd nec Deum,
nec alias substantias immateriales cognoscere pos-
sumus naturaliter, nisi per res sensibiles: sed ex pfe-
ctione gratia hoc habebat homo in statu innocen-
tiæ, ut Deum cognosceret per inspirationem inter-
nam ex irradiatione diuinæ sapientiæ, per quē mo-
dum Deum cognoscebat non ex visibilibus creatu-
ris: sed ex quadā spirituali similitudine suæ mētī im-
pressa. Ita igit in homine duplex cognitio erat. una
qua cognoscebat Deum conformiter angelis per
inspirationē internam. Alia, qua cognoscebat Deū
cōformiter nobis p sensibiles creaturas. differebat
aut hæc eius secunda cognitio a cognitione nostra
sicut differt inquisitio habentis habitū sciētiæ, qui
ex notis considerat ea q̄ quandoq; nouerat, ab in-
quisitione addiscentis, q̄ ex notis ad ignota nititur
puenire. Nos autem aliter Deū notum habere non
possumus, nisi ex creaturis ad eius noticiam venia-
mus. Adam vero Deū aliter sibi notum, s. per illu-
strationem internam ex creaturis considerabat.

A

AD PRIMUM ergo dicēdū, qd illa cognitio colla-
tiua, qua ex notis in ignota deuenimus imperfectio
nē habet, cum per eā aliquid quasi ignoratū quæra-
tur. Talis autē non fuit illa collatiua cognitio, qua
homo in statu innocentia vtebatur. Nihil tñ prohi-
bet dicere, quin aliqd imperfectū homini in illo sta-
tu cōpetebat, non quidē quātū ad id, quo deberetur
suæ naturæ: sed per cōparationē ad naturam dignio-
rem. Non. n. fuit tantæ perfectionis humana natura
in sua conditione, quanta angelica vel diuina.

AD SECUNDUM dicēdū, qd hoc qd Isidorus dicit,
causa est quare homo necesse hēbat ex creaturis co-
gnitionem Dei quasi ignoti accipere, & hoc homo
in statu innocentia non indigebat, vt dictum est.

AD TERTIUM dicēdū, quod præter illam cōtem-
plationē cognitionis habebat aliam Dei noticiam,
qua eum ex creaturis cognoscebat, vt dictum est.

AD QUARTUM dicendū, quod Adam conforma-
batur angelo in cognitione contēplationis per
gratiam: sed præter hoc habebat aliam cognitionē
suæ naturæ competentem, vt dictum est.

AD QUINTUM dicendū, quod creatura est tene-
bra in quantum est ex nihilo, in quantum vero est a
Deo similitudinem aliquam eius participat, & sic in
eius similitudinem ducit.

AD SEXTUM dicēdū, quod Aug. ibi loquitur de
illā cognitione quæ est per inspirationem diuinam,
qd̄ patet ex hoc qd̄ de locutione Dei ibi mentionē
facit, nec omnino tacet de alio cognitionis mo-
do, vbi subiungit, fortassis etiam illo locutionis ge-
nere: Deus enim loquebatur quod fit per creaturā,
sive in cęstāsi spiritus corporalibus imaginibus, sive
ipsis sensibus corporis aliqua imagine præsentata.

AD VII. dicēdū, qd̄ anima quæ sit Deo similior
quā alia creatura non tñ in cognitione naturæ suæ,
vt eā a ceteris discernat, pot puenire nisi ex sensibi-
libus creaturis a quib⁹ cognitio nostra ortū habet.

AD OCTAVUM dicēdū, qd̄ quis Adā Deum viderit
per lumen cōtēplationis, non tñ superfluit illa co-
gnitio qua Deū ex creaturis considerauit, vt. si dem
pluribus modis cognosceret, & quod non solum
gratuitam: sed naturalem haberet cognitionem.

ARTICVLVS III.

Verum Adam in statu innocentia fidem de Deo habuit.

TERTIO queritur, vtrum Adam in statu inno-
centia fidem de Deo habuit. & videtur quod
non. Cognitio enim fidei est cognitio ænigmatica,
vt patet 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum &c.
sed Adam in statu innocentia habuit cognitionem
non ænigmaticam: sed apertam, ergo &c.

¶ 2 Item, Hugo. de sancto Victo. dicit qd̄ cognouit
creatorē suum non ea cognitione qua a credētib⁹
modo ab eis fide queritur, ergo idem quod prius.

¶ 3 Item, Greg. 4. Dialo. dicit. Fides illis cōpetit qui
ea quæ credenda sunt per experimenta nō possunt
cognoscere, sed Adā vt ibidem dicitur experimen-
to cognouit ea, quæ nos credimus, ergo &c.

¶ 4 Itē, Fides nō solū est de creatore, sed de redem-
ptore: sed Adam in statu innocentia nihil videtur
cognouisse de redemptore, quia sui casus præsciens
non fuit, sine quo redemptio non fuisset, ergo &c.

SED CONTRA, est quod dicit August. 14. de ciui.
Dei. quod Adam in statu innocentia habuit chari-
tatem de corde puro, & fide non ficta.

¶ 2 Item, Habuit omnes virtutes, vt Magister dicit
in 3. Sent. dist. 29. ergo & fidem.

Quæst. disp. S. Tho. FFF RESPON.

In corp. art.

In corp. ar.

In corp. ar.

1. 2. q. 5. ar. 6.

Lib. 1. de sac. P. 6. c. 14.

Cap. 1.

Cap. 26. pag. lo a princ. com. 8.

Li. 3. sen. dist. 29.